
Vysokoškolský student v České republice roku 2002

Vysokoškolský student v České republice roku 2002

V roce 2001–2002 řešilo Centrum pro studium vysokého školství (CSVŠ) v Praze projekt v rámci „Výzkumu pro státní správu“ Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy s názvem „Sociální portrét vysokoškolských studentů v ČR – IV.“ Výzkum proběhl formou dotazníkového šetření, osloveno bylo celkem 1 349 studentů (převážně 2.–4. ročníků) z vybraných 46 fakult veřejných vysokých škol České republiky. Cílem výzkumu bylo nejen zmapovat sociálně-ekonomické postavení vysokoškolských studentů, ale podat přehled o okolnostech volby studia, jeho průběhu a hodnocení studijních, sociálních a ekonomických podmínek vybranými studenty. Šetření navázalo na předcházející výsledky obdobných sociologických šetření uskutečněných rovněž v CSVŠ v letech 1992, 1995 a 1998. Výsledky shrnuly řešitelky projektu Ing. Lenka Menclová, Mgr. Jarmila Baštová a Ing. Květuše Konrádová, CSc. v sociologické studii „Vysokoškolský student v České republice roku 2002“, kterou vydalo v roce 2003 nakladatelství VUTIUM při VUT Brno. Studie je nově přístupná na webových stránkách Centra pro studium vysokého školství.

Z publikace uvádíme následující kapitolu:

HODNOCENÍ PODMÍNEK STUDIA NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH V ČR

Hlavním záměrem pro realizaci celého výzkumného projektu bylo uskutečnit zhodnocení podmínek studia na českých vysokých školách. Z tohoto důvodu lze považovat následující subkapitolu za velmi důležitou. Zaměří se na interpretaci dat, která vypovídají:

- o spokojenosti s podmínkami studia,
- o vybavenosti fakult,
- o hodnocení výuky na fakultách,
- o posuzování kvalit pedagogického sboru a o zkušenostech s vysokoškolskými učiteli.

Spokojenost studentů s podmínkami studia na fakultách českých vysokých škol

Úvodem tohoto tematického okruhu byla dotazováním položena otázka týkající se jejich názoru na celkovou spokojenost s podmínkami studia.

Tabulka č. 1

Názory na celkové podmínky na fakultě (v %)

Je spokojen(a), hodnotí je celkově jako dobré	17,8
Přes některé výhrady převažuje spokojenost nad nespokojeností	63,9
Spíše nespokojen(a), k mnoha věcem má vážné výhrady	16,8
Je nespokojen(a), hodnotí je celkově jako nepříznivé	1,6
Celkem	100,0

Získaná data ukazují, že u posluchačů výrazně převažuje spokojenost nad nespokojeností. Pouze necelá pětina studentů uvádí, že je s podmínkami „spíše nespokojen(a)“ nebo „zcela nespokojen(a)“.

Do celkového hodnocení studijních podmínek se samozřejmě promítá studovaný obor.

Tabulka č. 2

Obory a spokojenost s celkovými podmínkami (v %)

	Spokojenost	I přes výhrady převažuje spokojenost	Spíše nespokojenost	Nespokojenost	Celkem
Lékařské a zdravotnické fakulty	17,3	63,8	17,2	1,7	100,0
Pedagogické fakulty	13,1	60,7	23,5	2,7	100,0
Právnícké fakulty	22,3	63,1	10,7	3,9	100,0

Ekonomické fakulty	22,1	64,6	12,4	0,9	100,0
Humanitní fakulty	15,9	59,1	25,0	0,0	100,0
Technické fakulty	17,3	66,7	14,7	1,3	100,0
Zemědělské fakulty	24,4	57,8	16,7	1,1	100,0
Přírodovědné fakulty	10,2	73,4	13,9	2,5	100,0

$C_n = 0,171$

Nejvíce převažuje spokojenost u studentů ekonomických oborů, kteří hodnotí studijní podmínky ve srovnání s ostatními obory nejpříznivěji. Za nimi následují právnické fakulty a fakulty technického zaměření. Pozitivně se jeví situace i na přírodovědných, lékařských a zemědělských fakultách. Nejnižších hodnot dosahuje tento ukazatel na pedagogických a humanitních fakultách. Posluchači těchto fakult posuzují podmínky pro studium nejkritičtěji – relativně častěji k nim mají vážné výhrady a čtvrtině respondentů se jeví jako nepříznivé. Relativně nejmenší rozdíl v počtu spokojených a nespokojených studentů lze nalézt u humanitních a pedagogických oborů, což potvrzuje uvedené údaje.

Další část šetření zkoumala *důvody spokojenosti či nespokojenosti* pomocí výroků, které umožňovaly charakterizovat některé z podmínek studia.

Tabulka č. 3

Míra nespokojenosti s některými podmínkami studia (v %)

	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne	Celkem
Většina nabízených přednášek a seminářů je vedena kvalitně, zajímavou formou	8,4	56,1	32,7	2,8	100,0
Při výuce učitelé poskytují studentům prostor pro diskusi a uplatnění vlastních názorů	10,8	48,7	35,3	5,2	100,0
V rámci studia je věnován dostatečný prostor rozvoji jazykových znalostí	8,4	30,2	40,0	21,4	100,0
Studenti si mohou sami výběrem přednášek a seminářů zvolit své individuální studijní zaměření	17,0	38,8	30,7	13,5	100,0
Pro výuku existuje dostatek potřebných skript a učebnic	11,7	40,8	32,2	15,3	100,0
Zabezpečení prostoru pro výuku je dostatečné, studenti se při výuce netísňují v malých prostorách	21,7	46,7	22,7	8,9	100,0
Lokalizace míst určených pro výuku je příznivá; za výukou není třeba tzv. „běhat po celém městě“	39,3	31,0	19,1	10,6	100,0
Pracovníci studijního oddělení mají vlídný přístup ke studentům, jsou ochotni vždy poradit	20,5	46,6	20,6	12,4	100,0

Zjišťovaná data sledovala kvalitu přednášek, vytváření prostoru pro výuku cizím jazykům, pro diskusi, vybavení dostatkem skript a učebnicemi, prostorovým vybavením, lokalizací učeben a laboratoří a vstřícností pracovníků studijních oddělení.

U všech získaných odpovědí, kromě jazykové výuky, převládalo kladné, resp. spíše kladné hodnocení. Nejpozitivněji byla posuzována lokalizace míst určených pro výuku a zabezpečení výukových prostor (kolem 70 %), což je při navyšování počtu vysokoškolských studentů překvapivě dobré zjištění. Příznivou odezvu vyvolaly u dvou třetin respondentů vlídný přístup a ochota pracovníků na studijních odděleních, jestliže se studenti na ně obrátili s žádostí o informace a pomoc. Kladně vnímá více než polovina dotazovaných, že přednášky a semináře jsou vedeny kvalitně a zajímavě. Studenti tím prezentovali své přesvědčení o vzdělanosti, pedagogické erudici svých učitelů. Relativně častěji hodnotili pozitivně („rozhodně ano“ a „spíše ano“) přednášky a semináře posluchači ekonomických (71,4 %) a přírodovědných (68,2 %) oborů, naopak méně kladně studenti fakult pedagogických (56,9 %).

Zajímavá byla získaná data u odpovědí na otázku, zda učitelé při výuce poskytují studentům prostor pro diskusi a uplatnění vlastních názorů. Zřetelnější většina respondentů hodnotila tento aspekt výuky kladně, nicméně přes 40 % se vyslovilo záporně („spíše ne“, „rozhodně ne“), což je poměrně vysoké procento. Z toho vyplývá, že poměrně značná část zkoumaného souboru studentů postrádá aktivizující diskusní metody a interaktivní výuku a monologické přednášky nenacházejí u nich významnější odezvu.

Záporné odpovědi zcela jednoznačně převládají u problematiky výuky cizích jazyků na vysokých školách, a to u více než poloviny všech respondentů (61,4 %). Nedobré je, že tento jev vzhledem ke zjištění z dřívějších let přetrvává. Pouze jedna třetina dotázaných studentů vyjadřuje názor, že je s jazykovou přípravou spokojena. V odpovědích se při tom opět promítlo studijní oborové zaměření. Relativně nejlépe posuzují svou jazykovou přípravu (podle získaných odpovědí) posluchači ekonomických fakult (43,2 %) – tzn. necelá polovina dotázaných vyjádřila s výukou jazyků spokojenost. Naopak výrazně více negativních stanovisek k této problematice mají posluchači zemědělských (78,4 %), lékařských (69,3 %) a přírodovědných (64,1 %) oborů.

V souvislosti s jazykovou výukou je důležité připomenout významný, ale často opomíjený fakt. Střední školy by měly připravit a jazykově vybavit budoucí vysokoškolské studenty tak, aby se jejich jazyková výuka na vysoké škole orientovala především na prohlubování a specifikaci jazykových znalostí v příslušném oboru. K překonání základních jazykových nedostatků u vysokoškoláků je zřejmě třeba využívat možnosti také intenzivnější individuální formy jazykové přípravy.

Více než polovina dotazovaných posluchačů má podle svých sdělení možnost zvolit si výběrem přednášek a seminářů své individuální studijní zaměření. Relativně častěji je toto uskutečnitelné na humanitních, ekonomických a technických oborech (více než 60 % odpovídi rozhodně či částečně ano), nejméně na lékařských fakultách (21,5 %), což je vzhledem ke studijnímu zaměření pochopitelné. Přesto je údaj o tom, že téměř polovina studentů zkoumaného souboru jako celku nemůže ovlivňovat svou speciální studijní orientaci, zarážející.

U otázky dostatku skript a učebnic jsou odpovědi kladné a záporné relativně v rovnováze. Téměř polovina dotázaných vypovídá, že není spokojena (třetina odpovídá „spíše ne“, 15,3 % „rozhodně ne“). Tato okolnost samozřejmě ovlivňuje průběh studia negativně.

Relativně nejpříznivěji byly posuzovány ukazatele jako lokalizace poslucháren (70,3 %), prostorové vybavení (68,4 %) a vstřícnost pracovníků studijního aparátu vůči studentům (67,1 %). Všechny uvedené faktory jsou úzce spjaty s procesem výuky a významně ovlivňují jeho úroveň i průběh.

I u těchto ukazatelů se však projevuje rozdílnost posuzování podle jednotlivých fakult. U prostorových podmínek vybočují negativním hodnocením právnické a humanitní fakulty (téměř polovina dotázaných studentů vypovídá, že se tísní vzhledem k počtu posluchačů v nepřiměřených prostorách). Tato skutečnost nepochybně objektivně souvisí nejen se zvýšenými počty přijímaných studentů, ale i s tím, že nově zřízené fakulty neměly od počátku svého vzniku příslušné prostorové vybavení a tuto problematiku postupně, někdy i obtížně řeší. Pokud se týká dosažitelnosti lokalizace budov pro výuku, nejvíce nespokojených studentů (51,4 %) je z pedagogických fakult (z toho více než jedna pětina posluchačů je „rozhodně nespokojena“).

Nově byl zařazen ukazatel hodnotící *přístup administrativního aparátu vysoké školy ke studentům*. Vlivný přístup pozitivně hodnotí („rozhodně ano“ a „spíše ano“) celkem 67,1 % dotazovaných. Relativně častěji se negativně o jednání a přístupu administrativy na vysoké škole vyjadřují posluchači pedagogických a ekonomických fakult (přes 40 % respondentů odpovídalo „spíše ne“ a „rozhodně ne“).

Hodnocení vybavenosti fakult

Tato subkapitola se zaměří:

- na technickou vybavenost fakult, tzn. na *vybavenost školy knihovnou, studovnou a počítačovou učebnou* (včetně internetu) a jejich fungování,
- na pedagogicko-psychologické či profesní poradny na školách a povědomost studentů o jejich existenci a činnosti.

Tabulka č. 4

Vybavení fakult (v %)

	Ano	Ano, ale funguje s určitými omezeními	Ne	Celkem
Celkem dobře vybavená knihovna s informačním systémem	54,9	37,6	7,5	100,0
Studovna, kde se dá v klidu připravovat na výuku	55,7	31,8	12,5	100,0
Počítačová učebna (včetně internetu), kterou lze volně využívat	57,6	38,4	4,0	100,0

To, že vybavené knihovny, studovny a počítačové učebny patří neodmyslitelně k moderní vysoké škole, není pochyb, a vzdělávací instituce je mohou jistě prezentovat a dokládat zvýšenou péčí o ně – kladné odpovědi u dotazovaných se blíží ke stu procent. Důležitější jsou proto údaje o tom, jak posluchači tyto možnosti využívají a jak jim pomáhají při studiu.

Tabulka č. 5

Frekvence využívání studijní vybavenosti na vysoké škole (v %)

	Pravidelně	Občas	Výjimečně	Vůbec ne
Knihovna	23,4	45,4	21,7	9,5
Studovna	9,6	31,7	31,5	27,2
Počítačová učebna	37,2	36,4	16,0	10,4
Internet	47,4	28,8	14,3	9,6

Ze zkoumaného vzorku vyplývá, že nejméně častěji je využívání počítačové učebny a internetu – navštěvují je více než tři čtvrtiny respondentů. „Pravidelně“ počítačovou učebnu navštěvují nejvíce studenti humanitních (53,0 %), zemědělských (51,1 %) a přírodovědných (48,1 %) oborů. Internet je rovněž často vyhledávaným studijním místem, opět nejvíce na oborech humanitních (60,4 % posluchačů); na pedagogických a zemědělských oborech využívá internet pravidelně více než polovina dotazovaných studentů.

Studenti se v průběhu svého studia setkávají s celou řadou problémů ať už přímo souvisejících se studiem či nikoliv (osobní, finanční, zdravotní apod.). Většina studentů je schopna tyto problémy (zejména pokud se jedná o problémy tzv. „občasné“ – viz kapitola 4.3) vyřešit sama. Někdy však síly studentů ke zdárnému vyřešení problému nestačí,

zvláště jsou-li to problémy časté či dlouhodobé, a je potřeba pomoci odborníka. Proto byla do dotazníku zařazena také otázka týkající se *existence pedagogicko-psychologických či profesních poraden* a především reálné využitelnosti těchto institucí na vysokých školách.

Tabulka č. 6

Působení pedagogicko-psychologické či profesní poradny na fakultě (v %)

Ano, již jsem využil(a) jejích služeb	2,4
Ano, ale jejích služeb jsem dosud nevyužil(a)	22,8
Ne, dosud na škole poradna nepůsobí	7,7
O ničem takovém nevím	67,1
Celkem	100,0

Relativně malá „povědomost“ o existenci poraden je zřejmě dána skutečností, že zpravidla pouze ti studenti, kteří ji potřebují nebo budou potřebovat, se o poradně informují. Podle získaných dat služeb poradny „skutečně využili“ jen 2,4 % dotazovaných studentů.

Z toho vyplývá, že posluchači si zatím poradnu nenavykli příliš používat. Vzhledem k tomu, že většina vysokoškolských poraden již dnes neprovazuje pouze pedagogicko-psychologické poradenství, ale také např. profesní či kariérové poradenství a další služby, které mohou studentům pomoci např. při hledání jejich budoucího uplatnění, byla by větší informovanost ze strany fakulty pro studenty velice užitečná.

Hodnocení výuky na vysokých školách v ČR

V této části se výzkum zaměřil na interpretaci dat, v nichž se studenti vyjádřili ke kvalitě výuky a posoudili její atributy, týkající se bezprostředně příslušného studijního oboru. Tento ukazatel zahrnoval zjištění, týkající se nejen organizace výuky, ale především získávání širokých teoretických poznatků v oboru, praktických dovedností a specializace. Kromě komplexního pohledu je přitom třeba zohlednit oborové zaměření fakult, neboť hodnocení výuky na fakultách bylo z různých úhlů pohledu dosti odlišné.

Tabulka č. 7

Hodnocení výuky na fakultě (v %)

Pořadí		Rozhodně + spíše ano
1.	Umožňuje získání širokých teoretických poznatků v oboru	87,4
2.	Obsahuje i nejnovější poznatky z oboru, použitelné v praxi	71,5
3.	Poskytuje dobré možnosti specializace v oboru	63,5
4.	Je dobře zorganizovaná, bez zbytečných časových prostoje	63,1
5.	Umožňuje osvojit si výpočetní techniku tak, jak to vyžaduje současná praxe v oboru	54,6
6.	Nabízí osvojit si i praktické dovednosti důležité pro budoucí profesi	46,1
7.	Preferuje kvalitu poznání před kvantitou poznatků	42,8

Tabulka nabízí poměrně přehledně, s čím jsou studenti jako zkoumaný celek nejvíce spokojeni a u kterých aspektů výuky spokojenost klesá až do té míry, že převažuje negativní hodnocení. Konkrétně pak data uvedená v souhrnu údajů týkajících se výuky na vysokých školách zřetelně vyjadřují následující skutečnosti:

- značně nespokojeni jsou studenti s faktem, že výuka neposkytuje dostatečné možnosti osvojit si praktické dovednosti důležité pro budoucí profesi. Dále vyslovují názor, že výuka nepreferuje kvalitu poznatků před kvantitou. Pouze polovina posluchačů uvádí, že si při výuce může osvojit výpočetní techniku tak, jak to vyžaduje současná praxe v oboru, což není uspokojující. Tyto méně příznivé postoje má u uvedených dotazů téměř polovina studentů, to znamená, že polovina studentů hodnotí tyto aspekty negativně,
- velmi kladně (více než třemi čtvrtinami respondentů) je oceňována skutečnost, že výuka obsahuje široké teoretické poznatky a lze pouze doufat, že toto není ono „kvantum poznatků před jejich kvalitou“. Poměrně příznivě (více než polovinou dotazovaných) jsou posuzovány aspekty hovořící o obohacování výuky o nejnovější poznatky v oboru, o dobrých možnostech specializace v oboru a přijatelné organizaci výuky. V těchto třech aspektech byla tedy výuka hodnocena pozitivně.

Z uvedeného šetření je zřejmé, že dotazovaní respondenti (jako celek) přistupovali k hodnocení výuky dosti kriticky, když u tří otázek byla téměř polovina odpovědí respondentů negativní.

Tabulka č. 8

Studovaný obor a hodnocení výuky (v %)

		Fakulty							
		Lékařské zdravot.	Pedagogické	Právnické	Ekonomické	Humanitní	Technické	Zemědělské	Přírod.
Je dobře zorganizovaná, bez		57,0	46,7	60,4	74,4	55,2	70,2	66,7	57,7

zbytečných časových prostojů									
Umožňuje získání širokých teoretických poznatků v oboru	93,9	80,2	94,1	89,8	88,4	87,5	77,8	87,2	
Nabízí osvojit si i praktické dovednosti důležité pro budoucí profesi	54,4	55,0	52,5	31,3	38,4	51,8	44,5	38,5	
Poskytuje dobré možnosti specializace v oboru	60,7	60,4	58,2	65,3	52,2	73,3	61,8	53,9	
Umožňuje osvojit si výpočetní techniku tak, jak to vyžaduje současná praxe v oboru	53,1	50,0	40,6	54,2	40,2	62,9	58,9	71,8	
Preferuje kvalitu poznání před kvantitou poznatků	39,8	33,7	34,7	38,2	50,0	48,4	41,1	51,3	
Obsahuje i nejnovější poznatky z oboru, použitelné v praxi	90,3	63,7	76,3	72,2	62,2	71,4	67,8	78,2	

$C_n = 0,283$

Tabulka vcelku zřetelně ukazuje jisté zvláštnosti na fakultách příslušného oborového zaměření, ponecháme proto uvedená data bez specifického komentáře.

Jedním z nepříznivých vlivů na kvalitu výuky může být příliš *časté odpadání výuky*. Proto byl studentům položen dotaz, který směřoval ke zjištění, jak často výuka v průběhu studia odpadá a zda-li jsou studenti toho názoru, že tato skutečnost nějakým výraznějším způsobem ovlivňuje její kvalitu.

Tabulka č. 9

Odpadání výuky na fakultě (v %)

Velmi časté, ovlivňující kvalitu výuky	4,9
Občasné, zpravidla z vážných důvodů	48,3
Výjimečné, neovlivňuje kvalitu výuky	46,8
Celkem	100,0

Výroky charakterizující tento aspekt nejsou příliš příznivé. Pouze 46,8 % dotazovaných studentů charakterizovalo odpadání výuky jako jev výjimečný, neovlivňující nijak kvalitu výuky. Pouze necelá polovina studentů vypovídá, že výuka odpadá občas a zpravidla z vážných důvodů, zbylí studenti se k tomuto problému již nestaví takto pozitivně. Studenti, kteří vnímají odpadání výuky jako jev občasný, spíše byli méně kritičtí, avšak s názorem, že by odpadání výuky nijak neovlivňovalo kvalitu výuky, souhlasit nemohou. Podle téměř 5 % studentů výuka odpadá tak často, že to pociťují na kvalitě výuky.

Tento ukazatel vykázal poměrně velké rozdíly mezi fakultami příslušného oborového zaměření ($C_n=0,283$). Proto zde uvádíme podrobnější přehled charakterizující stav této skutečnosti na jednotlivých fakultách opět seřazených podle skupin oborů.

Tabulka č. 10

Studovaný obor a názory studentů na odpadání výuky (v %)

	Velmi často, natolik, že to ovlivňuje kvalitu výuky	Občas výuka odpadá, zpravidla ale z vážných důvodů	Výuka odpadá jen výjimečně, její kvalita tím není prakticky ovlivněna	Celkem
Lékařské a zdravotnické fakulty	4,3	35,7	60,0	100,0
Pedagogické fakulty	12,0	62,3	25,7	100,0
Právnícké fakulty	2,9	54,4	42,7	100,0
Ekonomické fakulty	2,2	40,5	57,3	100,0

Humanitní fakulty	9,2	66,9	23,9	100,0
Technické fakulty	2,8	41,3	55,8	100,0
Zemědělské fakulty	2,2	47,8	50,0	100,0
Přírodovědné fakulty	3,8	45,6	50,6	100,0

Cn = 0,283

Vidíme, že výrazně se od výsledků za celý soubor odklánějí v tomto ukazateli pedagogické a humanitní obory. Odpadání výuky (ať už časté či občasné) na těchto dvou oborech je evidentně jevem, který se zde vyskytuje výrazně častěji než na oborech ostatních. Více než polovina studentů ekonomických a technických oborů je toho názoru, že výuka odpadá pouze výjimečně, bez nepříznivých vlivů na kvalitu výuky. Jednoznačně nejlepší je v tomto ohledu stav na lékařských fakultách.

Hodnocení vysokoškolských učitelů

Pedagogický sbor vysokých škol a samozřejmě jednotlivých fakult signifikantním způsobem ovlivňuje podmínky studia i kvalitu výuky. Proto názory studentů na osobnost učitelů připravujících budoucí odborníky studovaných oborů se staly důležitým zdrojem informací pro řešený výzkum. Uvedený dotaz zahrnoval nejen posuzování pedagogických schopností a erudice učitelů, ale i jejich lidských vlastností ve vztahu k posluchačům.

Tabulka č. 11

Dosavadní zkušenosti s vysokoškolskými učiteli (v %)

	Převážně ano	Převážně ne	Celkem
Jsou ke studentům vstřícní a ochotní, nemají k nim přezíravý postoj	80,8	19,2	100,0
Mají velmi dobré pedagogické schopnosti	68,2	31,8	100,0
Jsou uznávaní odborníci ve svém oboru	86,0	14,0	100,0
Znají dobře praxi, uplatňují při výuce své praktické zkušenosti	61,8	38,2	100,0
Jsou dobře připraveni na své přednášky a semináře	88,0	12,0	100,0
Mají dobrý přehled o schopnostech jednotlivých studentů	23,6	76,4	100,0
Mají pochopení, pokud má student nějaké osobní problémy	47,6	52,4	100,0
Dodržují konzultační hodiny pro své studenty	78,6	21,4	100,0
Nezanedbávají výuku ve prospěch svých vedlejších aktivit	75,6	24,4	100,0

Ze získané databáze vyplývají závěry vedoucí k důležitým zjištěním:

- nejpříznivěji (a procentuálně nejvýše – více než čtyřmi pětinami posluchačů) je hodnocena dobrá připravenost na přednášky a semináře i to, že vysokoškolská pedagogové jsou uznávanými odborníky ve svém oboru;
- velmi pozitivně je studenty oceňován dobrý vztah mezi učiteli a posluchači. Čtyři pětiny (81 %) dotázaných studentů se pozitivně vyjadřuje o ochotě pedagogů odborně poradit a vzájemně se respektovat;
- dalším uspokojivým atributem je informace, že učitelé dodržují konzultační hodiny a nepreferují své vlastní vedlejší aktivity před výukou;
- relativně méně – ale stále ještě více než polovina studentů – oceňuje pedagogické schopnosti, které se výuky bezprostředně dotýkají a jsou pro předávání poznatků a informací při výuce nezastupitelné;
- negativní pohled převládá u dotazu o pochopení a pomoci studentům při řešení osobních problémů. Více než polovina posluchačů nepocituje, že jejich učitel by jim v tísnivé životní situaci poradil, hledal s nimi východisko a vyjádřil lidskou vnitřní péči. Lidský přístup studenti na vysoké škole postrádají;
- naprosto odmítavě se vyjádřily tři čtvrtiny respondentů k dotazu, zda jejich pedagogové mají dobrý přehled o schopnostech jednotlivých studentů. Při hodnocení tohoto dotazu nutno mít na zřeteli, že takové poznání vyžaduje velmi častý přímý kontakt (např. při cvičeních a seminářích) i určitou aktivitu posluchačů, která může anulovat anonymitu jednotlivců, vznikající jako doprovodný jev stálého navyšování počtu vysokoškolských studentů.

Studenti jednotlivých fakult podle oborového zaměření i podle lokality hodnotili své učitele ve všech zmiňovaných ukazatelích poměrně shodně. Pouze u vyjádření, zda-li učitelé zanedbávají výuku ve prospěch svých vedlejších aktivit, hodnotili relativně pozitivněji své učitele studenti pražských fakult (81,7 % studentů si myslí, že učitelé přistupují k výuce zodpovědně a nezanedbávají ji na úkor svých zájmů či vedlejších aktivit). U brněnských studentů takto odpovědělo 76,8 % studentů, tedy téměř o 5 % méně; nejhorší výsledky zaznamenali učitelé z ostatních regionů (o nezanedbávání výuky učitelé je zde přesvědčeno již o celých 10 % méně studentů než na fakultách pražských).